

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraljevino za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K. za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K

Posamezna številka 18 v.

Reklamacije so poštne prose. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inzerati: Enostopna pett-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin. večkrat po dogovoru.

34. številka

V Ljubljani, v torek, dne 22. marca 1910.

Leto XIII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Duševno stremljenje delavcev.

Trebuharji! Želodec jim je vse! Nobenih idealov nimajo! — Tako kriče naši nasprotniki za vsakim oglom o socialnih demokratih, o katerih vedo približno toliko, kolikor zemljan o prebivalcih na Martu. V resnici nima noben sloj toliko resničnih idealov kolikor arganizirano delavstvo. Prav zanimiv argument za to nahajamo v nemških listih. V socialno-demokratski reviji »Neue Zeit« je neki sodrug objavil svoj sklepni račun za leto 1909 in velekonservativna »Kreuzzeitung« piše o tem sledeče:

«Ta proračun je v marsikaterem oziru zelo poučen. Dotični delavec, ki mora biti dober gospodar — saj je v letu, o katerem poroča, vložil 220 mark v hranilnico — je kljub brezposelnosti, ki je trajala 13 tednov, imel 1265 mark (marka je približno 1 K 20 vin.) dohodkov. Zveznih doneskov je vplačal za 39 tednov nič manj kakor 69 mark, imel je pa razven tega še sledeče, očitno iz njegovega strankinega pripadništva izvirajoče izdatke: Društveni doneski 9 mark 30 fen., podpore za stavkujoče in za ogrevalnico 3 m. 70 f., darila in pripomečki 15 m. 65 f., delež za telovadnico 5 mark.

Razven tega je samski delavec vpisal za »osebne izdatke ob nedeljah i. t. d.« 144 m. 34 fen. in piše o tem: »Med osebnimi izdatki ob nedeljah so tudi moji izdatki za predavanja in shode, o katerih, žal, nisem napravil posebnih beležk. Vredno bo pač, da vsaj navedem shode, katerih sem se udeležil. Obiskal sem 18 predavanj, 24 shodov s predavanji političnega in strokovnega značaja, 19 poslovnih shodov, 15 sej in dogorov, 7 diskusijskih in bralnih večerov 6 priredb zabavnega in resnega značaja. Izdatek torej nikakor ni tako visok, kakor bi se lahko zdelo prvi hip.»

Omenjeni list se seveda jezi in pravi, da so tudi izdatki za časopise in knjige, ki znašajo 57 m. 59 fen., strankarskega značaja, kajti delavec navaja sam, da je bil naročen na 1 dnevnik, 1 tednik in 1 polmesečnik. Ko je bil brez posla, je dobil od zveze 48 mark podpore.

Jeza junkerskega lista nas ne zanima. Ampak druge reči so tu. Večina slovenskih delavcev bo debelo gledala, če bere, da je sodrug, ki je bil 13 tednov brez posla, vendar zaslužil 1265 mark ali 1518 kron. A stvar je jasna. Nemški delavci so vzorno organizirani in zato so si tudi priborili drugačne plače kakor slovenski.

Druga stran je pa ta: Za svoje duševne potrebe, predavanja, časopise, knjige, zabavne in resne priredbe je ta delavec več izdal, nego navadno porabi v take namene meščan, več nego mnogi inteligentje. Njegovo prvo delo je pač bilo, da se je organiziral, da se je bojeval za boljšo plačo, za več prostega časa. In kako je porabil te pridobitve, se vidi iz navedenega računa. Najprvo je kolikor toliko gledal rešiti želodčno vprašanje, a to mu je bilo sredstvo za uresničevanje kulturnih stremljenj.

Kdo more ob takih pojavih blebetati o sirovem materializmu socialne demokracije?

Ampak še nekaj bi vprašali zlasti naše narodnjakarje. Kaj menijo, zakaj je danes nemški narod tako močan, kakor je? Zaradi pruskih bajonetov ne in tudi ne radi presičev polabskih junckerjev. Pač pa največ zato, ker je množica nemškega naroda na socialni in kulturni stopnji,

o kateri se pri nas še sanjati ne more. Tako kakor pri Nemcih, je tudi pri Čehih.

In s slovenskim narodom je tako: Mi imamo par kapitalistov, ki sede na svojem denarju kakor kokoš na jajcih, imamo par frazerjev, ki deklamirajo, na drugi strani pa imamo maožico, ki se za kruh nima dovolj, kaj se za knjige, za umetnost, za kulturo sploh.

Socialno demokracijo preklinjate v imenu narodnosti? Norci! Čim več socialne demokracije, tem bolje bo slovenski narod mogel tekrovati z drugimi. Čim več socialne demokracije, tem več bo kulture. Potem pa bi bilo tudi tem več moči za boj za narodni obstanek in za narodni razvoj. Taka je ta reč in kdor ima zdrave možgane, jo lahko presodi.

Hrvatski sabor.

V petek, 18. marca, se je hrvatski sabor po dveh letih prvič zopet sešel. Kakor znano, je Rauch, ko je bil imenovan za bana, razpustil prejšnji sabor in razpisal nove volitve, od katerih je pričakoval, da dobi po Khuenovskem načinu in s pomočjo Frankovcev sebi vdano večino. Pri volitvah je pa doživel naravnost grozovit poraz. Niti en član njegove stranke ni bil izvoljen, večino mandatov pa je dobila hrvatsko-srbska koalicija, ki je takrat pod Suplovim vodstvom stala v neprizanesljivi opoziciji proti vladi. Sabor se je odgodil, še preden bi se bil mogel konstituirati in Rauch je ves čas vladal brez sabora.

Ko je koalicija brez Supila napravila svoj pakt s Khuen Hedervaryjem, je dobil ban Tomasić nalog, sklicati sabor. Nekdaj opozicionalna koalicija je sedaj vladna stranka, dasi nima niti enega svojega člana v vladi.

Otvoritvena seja v petek je bila precej burna. Otvoril jo je starostni predsednik Barčić. Posl. Popović je prečital kraljevski dopis, s katerim je sklican sabor. Posl. Peršić (Starčevićanec) zahteva, naj sabor izreče željo, da se Bosna in Hercegovina zedinite s Hrvatsko. Med Starčevićanci in Frankovci pride do prepira. Slišijo se besede: Lopovi, podkupljenci, Khuenovi trabanti, Rauchovi plačniki. Barčić hoče določiti dnevni red za drugi dan in zaključiti sejo. Radić kliče: Sijajno! Petminutna seja. Le tako naprej. — Potem daje Radić neko izjavo, da delajo vse stranke v zmislu Pešte in Dunaja. Potem daje Horvat osebne izjave, Po dosti viharjih prizorih zaključijo Barčić sejo.

V soboto je bila druga seja, ki je imela za namen konstituiranje sabora. Tudi ta je bila hrupna. Poročevalci verifikacijskih odsekov so poročali, da so izvolitve virilista grofa Janka Draskovića ter poslancev dr. Milana Ogrizovića (Otočac), dr. Jovana Radičevića-Vačića (Šimanovac), Dragutina Pisičića (Zlataj), Jurja Tomca (Biskupec), dr. Vladimira pl. Nikolića (Zemun) in Milana Pavlovića (Slunj) dvomljive. To se je sprejelo. Ko sta prišla pri citanju virilistov na vrsto imena Khuen Hedervaryja in Raucha, je prišlo do prepira med Frankovci in pristasi Mile Starčevića. Dr. Horvat je izjavil, da se »čista stranka prava« ne udeleži volitve predsedništva in protestira proti izvolitvi Medakovića. Radić zahteva, da mora biti predsednik Hrvat, ne pa Srb.

Po daljšem prepiru je bil s 57 glasovi izvoljen dr. Medaković za predsednika, dr. Magdić za prvega in dr. Grahovac za dru-

gega podpredsednika. Ko so se izvolili še zapisničarji, je odstopil starostni predsednik dr. Barčić.

Med in po govoru predsednika Medakovića je bilo zopet hrupa. Tomac je izjavljal, da njegova stranka (»čista«) ne sprejema na znanje banovega imenovanja. Mile Starčević izjavlja, da bo njegova stranka v državno-pravni opoziciji, ker je ban eksponent madžarske vlade. Končno se je izvolila deputacija, ki je šla po bana in ga pripeljala v sabor, kjer je bil sprejet z živio-klici.

Ban Tomasić je potem v daljšem govoru razvil svoj program.

Kje je torej resnica o carinah?

Reklo bi se, nositi vodo v morje, če bi hotel pripovedovati, kolikokrat so že socialni demokratje dokazovali škodljivost visokih carin in kolikokrat so že tudi v državnem zboru zahtevali, da se odpravi vsaj carina na žito in na krmo. Bilo bi pa tudi odveč, pripovedovati, kako so se vselej postavljali socialnim demokratom po robu agrarci in med njimi vedno naši dični klerikalci. »Visoka carina je potrebna za varstvo kmetijskega prebivalstva« — »socialni demokratje hočejo uničiti kmeta« — to je bila stalna pesem naših velikih katoličanov.

Naenkrat se je zgodil čudež! V narodno-gospodarskem odseku državnega zbora se je na zadnji seji oglasil za besedo dr. Krek. O tem možu menda ni dvomiti, da je zvest pristav »Slovenske ljudske stranke«, saj je bil pravzaprav njen ustanovitelj. Vsaj njemu klerikalci menda ne bodo očitali, da je sovražnik kmetov. In vendar je bil njegov govor prava obsodba klerikalne carinske politike in — hoté ali nehoté — priznanje socialno-demokratskega stališča.

Čujmo, kaj je mož govoril.

»Taki predlogi — ki se tičejo carinskih tarifov — bi se morali reševati brez obzira na Ogrsko. Avstrija si mora ustvariti tudi samostalno industrijsko področje. Za prebivalce južnih dežel je odprava carine na koruzo zelo važna, ker se koruza tukaj rabi za hrano. Strija se s Đulibićevim predlogom o speljavanju žita brez carine v Dalmacijo. Zadsje dve leti je bilo v nekaterih krajih Dalmacije vsled visoke cene žita pomanjkavanje kruha. Kmečko prebivalstvo se je zadalžilo radi predragega kruha. Potrebna je nabava cenene krme. Kjer je govornik doma, so delavci, ki zaslužijo ob šestnajsturnemu delu po deset vinarjev na dan s brano. Podobno je tudi v Istri in v Dalmaciji.»

Kako bi klerikalci planili po njem, če bi bil dr. Krek socialni demokrat! Ker je njihov, bodo pač molčali, ampak delali bodo kisle obraze. Za nas pa je važno, da je navsezadnje vendar tudi nasprotnik prisiljen priznati, da je stara trditev o varstvu kmeta z visokimi carinami izmislejšea. Drag kruh nalaga tudi kmetu stradanje in ga peha v dolgove, če ima sploh kaj kredita, pa ne le v Dalmaciji, ampak tudi pri nas.

Prisel bo dan, ko bodo morali tudi nasprotniki priznati, da se ne more v gospodarskih vprašanjih pavšalno govoriti o »kmetu«. Med tem, kar imenujejo agrarci »kmečke interese« in med resničnimi interesi malega kmeta je velikanska razlika. Veleposestnikom grofom in baronom, klostrom in škofijam, koristijo visoke carine, malega kmeta pa tepejo. Veleposestnikom pomagajo visoke carine uničevati konkurenco malega kmeta in izkoriščati vse ljudstvo, ki potrebuje hrane za življenje; mali kmet mora ob visokih carinah stradati kakor delavec.

neprisiljeno in vlogama primerno, da je človeku skoraj žal, da ostane ta čr neporabljen. Gléna. Hrastova je že znana iz «Dolarske princeze»; na odru ji manjka kretelj in temperanta, kar morda daje tudi petju nekaj trdega. Gdéná. Zupančeva je dala povedati, da je bolehná; v celoti je bil njen nastop prav simpatičen. Moške vloge sta pela gda. Bohuslav in Iličič. Cvetlic še ni bilo nikoli toliko na našem odru. Kaj bi moral n. pr. kak Borštnik storiti, da bi zaslužil toliko čaščenja?

Zidarji in zidaraki delavci, pozor! Po Slovenskem, zlasti po Goriškem in Spodnjem Štajerskem hodijo agentje, ki iščejo zidarjev za Švico. Svarimo jih, naj se nikar ne dajo zapeljati po obljubah po visokih plačah, ki se nikdar ne i polnijo. Agentje pri svojem lovu na zidarje in zidarske delavce ne povedo, da je v Winterthuru in okolici stavka, ki traja že nad devet mesecev; delavska solidarnost torej zahteva, da se s takimi agenti povsod, kjer se pojavijo, temeljito obračuna. Vsak sum je takoj naznaniti Strokovnemu tajništvu v Ljubljani ali pa naravnost na naslov: Streikkommission der Maurer, Winterthur, Schweiz. Torej ne v Švico! Zaupnike strokovnih in političnih organizacij se naproša, da pouče vse zidarje in zidarske delavce v njihovem okraju.

Raznoterosti.

† **Veliki cesarski manevri** se letos po doslej nepotrjenih vesteh vrše v Srednji Galiciji. Ako je to res, se razmere med Avstrijo in Rusijo v resnici zboljšujejo!

† **Velika nesreča.** Na wisbeški križadi sta trčila londonski ekspresni vlak in en avtomobil skupaj. Avtomobil je popolnoma razdejan. Lastnik njegov, Pahner, mrtev, sofer pa teško ranjen. Velike planke so zakrivile, da ni videl ne ekspresni vlak avtomobila, ne ta ekspresnega vlaka.

† **Klanje na Turčkom.** «Morgenpost» poroča iz Aten: Že nekaj dni sem je javno mnenja razburjeno vsled turskih grozovitosti v Macedoniji in Epiru. Kristjani, ki so pribežali čez mejo, pripovedujejo strašne stvari o počenjanju turskih vojakov, katerih so polne vse vasi. Povsod že zapirajo po navodilih novega četniškega zakona, kakerega se turski parlament ni mlti odobril, kmete in jih skušajo z groznimi mukami prisiliti, da bi kaj izpovedali proti gotovim, Turkom neljubim osebam. V vasi Zenico so žgali nekemu kmetu z gorečim železom roki in nogi, da bi izpovedal o eksistenci neke vstaske čete, katera niti ne eksestira. V Epiru so siloma naselili na stotine turskih rodbin iz Bosne in Hercegovine ter izgnali domače prebivalstvo. Razburjenje vsled teh dogodkov raste od dne do dne.

† **Poltni debit** za srbske časopise v Avstro-Ogrski, ki je bil svoj čas odtegnjen, bo v kratkem zopet dovoljen. Tako je dunajska vlada zatrdila srbskemu poslanstvu na Dunaju.

† **Demonstracije** za malorusko univerzo v Lvovu. V ponedeljek je udrlo kakih 300 maloruskih dijakov na poljske univerzo v Lvovu, in prisililo prof. Dalinskega, da jim je prepustil dvorano, v kateri je predaval. Nato se je vršil shod, na katerem je dijaštvo najostreje protestiralo proti temu, da se hoče ohraniti nedotaknjen poljski značaj lvovske univerze. Zahtevalo je tudi takojšnje ustanovo maloruske univerze. Po shodu so priredili demonstracijo po raznih ulicah.

H. Suttner
Ljubljana Mestni trg
nasproti rotočva.

Priporoča svojo bogato zalogo pravih švicarskih ur, zlatine in srebrnine najfinejšega izdelka po najnižjih cenah. Blago le prve vrste. Cenik na zahtevo zastoj in poštne prosto. Obrnite se zanesljivo na domačo tvrdko, kjer bodele najboljše postreženi. 73

Listnica uredništva.

Pulj: Hvala za pojasnila. Tudi meni se zdi, da imate prav.

Mesto K 40— samo K 6— Bradi divje kože (Gembart)

enaka brada jelena (Hirschbart) nova, jako lepa, dolžina las 16 cm fini, t nki lasje, z lepo zaponko iz starega sr-bca in Hubertovim križcem, skupaj samo 6 K; lasje in obroč pod garancijo pristni, (priložnostni nakup) razpošilja po povzetju

Fenichel, Dunaj, IX.,
Altmüttergasse 3/143.

Domač zaslužek!

Kdor hoče doma v svoji sobi imeti lep in lahek zaslužek, ga lahko doseže na

pletlnem stroju „ILIRIJA“.

Oddaljenost ni zapreka. — Navodila in prospekte pošlje vsakomur, kdor pošlje v poštinih znamkah 60 vinarjev

Domača industrija pletenja v Ljubljani
410—5 Sv. Petra cesta št. 44

Iv. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Uozna kolesa.

— Ceniki zastoj in franko. —

Kavarna
„Unione“ v Trstu
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Zagreb.

Kralj. hrv.-slav.-dal. dežel.-vlad.
ukaz 31. jul. 1900; št. 3767.

Cenjenim gospodinjam

priporočamo najtopleje

pravi : **Franckov**: pridatek k kavi

kot najboljši kavni surogat,

izdelovan iz tozemskih surovin

v domači tovarni.

Henr. Francka sinov

v Zagrebu.

Varstvena znamka.

X 7871 06 I.

Dolnška družba združenih pivovaren Žaloc in Laški trg v Ljubljani

Telefon št. 188.

Telefon št. 188.

priporoča svoje

izborna pivo v sodobh in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Močenje postelje 30—20
se jamčeno ozdravi takoj. Pojasnila brezplačno. Sporočiti je starost in spol. Tople zahvale. Zdravniško priporočeno.

Zavod „Sanitas“
Velburg P 348 (Bavarsko.)

„Jurjevo čistilo“
je danes specialista vsih kren, oslane vedno sveža, torej se ne posušiti. daje najlepši in najhitrejši blesk, se dobiva povsod in ima ljubljanski grad kot varstveno znamko.

Vsak kdor varuje svoje čevlje, rabi edino

„Jurjevo čistilo“

ki je v svoji dobroti nedosegljivo.

V vedni uporabi napravi usnje zelo mehko.

Edina izdelovalca:

10—9

Kregar & Seljak - Ljubljana.

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

posestnik in premiran medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri št. Petru na Krasi.

Heiman.

W.